

dit: **Nemo domine.** Nemo te condemnare ausus est peccatricem, quia in se singuli cernere ceperant, quod magis damnandum cognoscerent. Sed qui accusantium turbas prolato iustitiæ pondere fugavit, uideamus accusatam quanto misericordiæ munere subleuet. Sequit: **Dicit autem Iesus: Nec ego te condemnabo. Uade, et amplius iam noli peccare.** Quoniã misericors & pius est, peccata præterita relaxat. Quoniam iustus est & iustitiam dilexit, ne amplius iam peccet, inrerdicit.

DOMINICA QVARTA
in quadragesima siue Latate. Ioh. VI.

In illo tempore **Abijt Iesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis. Et reliqua.**

MAre Galilææ qd & Tiberiadis dicitur, pro qualitate circumiacentium regionum uarijs censetur nominibus, Dicit aut mare Galilææ, propter adiacentem patriam, uel prouinciã Galilæam. Dicitur autem mare Tiberiadis, propter Tiberiadem ciuitatem, quæ prius Paneas uocata fuit, sed

postq̃ ab Herode reedificata est in honore Tiberij Cesaris, Tiberias est appellata. dicit etiam & stagnũ Genesareth, eo q̃ ex se crispantibus undis aurã gnare uideat.

Dicitur & latus Cennereth, propter ciuitatē Cennereth adiacentem, & propter opportunitatē portus. Mare quoq; Asphaltum à quibusdam nominatur. Extenditur em̄ in longitudine centum quadraginta stadia, in latitudine quadraginta. Nec propterea mare uocatum est, eo quod aquæ eius amaræ sint. Sunt em̄ dulces ad potandum, habilesq; ad piscandū. Sed idioma Hebrææ linguæ est, congregationes aquarum appellare maria, sicut scriptū est in Genesi: Congregationes aquarum appellauit maria. Spiritualliter, hoc mare nauigerum, presens significat seculum, quod concussum, quietum permanere non potest. Vnde bene mare dicitur à meando, eo q̄semper accedat & recedat. Sicut em̄ mare quietum & tranquillū stare non ualet, sic mundus conturbationibus & tumultuationibus cōmouetur: nunc prosperitatibus eleuatur, nunc aduersitatibus deicitur, crescit nascēdo, decrescit moriēdo. Hoc ergo mare dñs pertrāsīt, q̄si calcatis mūdi fluctibus, iter uitæ cælestis nobis ostēdit. De cuius transitu Petrus apostolus ait: Qui pertransiuit benefaciendo, & sanando om̄es oppressos à diabolo. Et sequebatur em̄ multitudo magna, quia uidebant signa quæ faciebat super his qui infirmabantur. Turbæ quæ eum secutæ sunt, electorum ecclesia intelligitur, ex omnibus gētibus collecta. Hæc enim dñm quotidie sequitur, nō gressu pedis, sed imitatione operis. Sequi enim dñm, imitari est, sicut ipse dicit: Qui mihi ministrat, me sequatur. Vnde & in lege præcipitur, Post dñm deum tuū ambulabis. Hinc nos Iohānes admonet, dicens: Qui dicit se in Ch̄o manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Reprobi aut̄ in hoc mari q̄si pisces

Actus. 10.

1. Johan. 2

uoluntur, quia à carnalibus desiderijs implicati, lit-
 tus aeternæ uitæ tangere nequaquam ualent. Vnde
 bene mare Galilææ dictum est, quæ rota siue uolubi-
 lias interpretatur. Sicut em̄ rota mobilis in circulo
 uoluitur, sed nullum iter perficit, sic illi qui in mun-
 di amore radices cordis plantauerunt, cum sint mo-
 biles & inquieti, tñ iter cælestis uitæ nullo modo ar-
 ripiūt. De quibus per Prophetam dicitur: In circuitu
 impij ambulat. Nos autem qui hic manentē ciuita-
 tem non habemus, sed futuram toto desiderio inqui-
 rimus, talium exempla despicientes, cum dño mare
 transnauigemus, & ea quæ retro sunt obliuiscetes,
 ad ea quæ ante sunt extenti, scdm̄ uocationem sequa-
 mur eum ad brauium aeternæ remunerationis, quate-
 nus cum hac turba specialiter ab illo instrui, curari &
 refici ualeamus. Subiit ergo in montem Iesus,
ubi sedebat cum discipulis suis. Mons, in quē
 dominus trāsnauigato mari subiit, cælum significat,
 in quod postquam per triumphum sanctæ crucis fre-
 mentis mūdi fluctibus calcatis, uictor ascēdit. Quod
 autem ibi cum discipulis sedebat, ostendit, quia ubi
 præcessit caput, secutura erant & membra, sicut ipse
 ait in euangelio: Volo pater, ut ubi ego sum, ibi sit &
 minister meus. Et iterū: Vbi fuerit corpus, illic con-
 gregabuntur & aquilæ. Aliter, per hunc montē sub-
 limior doctrina intelligitur. Dominus in mōte, uer-
 bum est in alto. Qui ergo sublimiorē doctrinā uult
 accipere, cor de terra ad cælū eleuet, i. de amore mun-
 di transeat ad amorem dei. Turbas ergo dominus in
 cōuallibus docet, curat & reficit, & cum discipulis in
 montem ascendit, ut ostendat, quia iuxta capacitātē
 auditorū, formandus est sermo in prædicatione do-

Psalm. 78

Johan. 7
 Luc. 17

etorum. Non enim propter perfectos deserendi sunt infirmi, sed potius cum illis tolerandi & corrigendi. Quasi cum quodam dñs in conuallibus morabatur, quando illi quærenti, quid faciendo uitam æternam possidebo: respondit: Si uis inuenire uitã, serua mandata. Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non adulterabis, non concupisces rem proximi tui, honora patrem & matrẽ. Et illi sublimiora quærenti, & dicenti, Hæc omnia custodiui à iuuetute mea, protinus montem perfectionis illi ostendit, dicens: Adhuc tibi unum deest. Si uis perfectus esse, uade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & ueni, sequere me. Sed quia diffisile, qui diuitias habent uel amant, hunc mōtem ascēdūt, abijt tristis, eo q̄ diues esset ualde. Quasi Paulus cum discipulis in conuallibus morabatur, qñ dicebat: Ego fratres nō potui uobis loqui rāquam spiritualibus, sed tanquã carnalibus. Quasi paruulis lac uobis potum dedi, nō escam. Quasi mōtem ascenderat, quando illis dicebat: Sapiētiam loquimur inter perfectos. Quasi in conuallibus morabatur, qñ dicebat: Propter fornicationem unusquisq̄ propriã accipiat uxorem, & unaquæq̄ uxor suum uirum habeat. Quasi montem ascenderat, dum dicebat: De uirginibus autem præceptum domini nō habeo, consilium autem do. Bonum est illis, si sic permaneant secundū meum consilium. Volo autem omnes homines esse sicut & me. Non enim una eademq̄ doctrina æqualiter omnibus congruit, quia aliter admonendi sunt nuper conuersi, & aliter perfecti: aliter coniugati, & aliter uirgines: aliter casti, & aliter luxuriosi: aliter ebriosi, & aliter sobrii: aliter superbi, & aliter humi-

Luce. 10

1. Corin. 3

2. Corin. 7

les: aliter aliena rapiētes, & aliter sua distribuentes.
 Plerūq; uero medicinæ antidotum unum morbum
 curat, alterum accumulatur. Et panis, cū fortium uitā
 roborer, paruulorū necat. Et uenenum, cū uita sit ser
 pētis, mors est hoīs. Hæc ergo est discretio in prædi
 catione obseruanda, ut quos uiderit doctōr spiritua
 lem intelligentiam capere non posse, iuxta literam
 doceat, nec ppter eos tamē perfectiores relinquit.
 Quod exēplo suo nobis Iacob patriarcha oñdit, qui
 cū oues Laban auunculi sui pasceret, & uaria quæq;
 p mercede acciperet, tulit uirgas populeas, & amy
 gdalinas, q̄s ex parte decorticauit, & ex parte cū cor
 ticibus reliquit, & posuit eas in canalibus, ut in aspe
 ctu illarū oues uarios scetus cōciperent. Quid Iacob
 pastor ouium, nisi pastorem ecclesiæ significat? Quid
 oues, nisi fideles auditores? Vnde primo pastori di
 ctū est: Si diligis me, pasce oues meas. Aqua uero, scri
 pturam sacram designat, de qua p Salomonem dicitur: Aqua profunda sermo ex ore uiri, & torrēs redū
 dans fons sapientiæ. Virgæ autē, eiusdē scripturæ sen
 tētiæ sunt, quæ ex parte sunt decorticandæ, & ex par
 te cū corticibus relinquendæ, ut perfectiores allego
 rice instruantur: minus capaces, iuxta literā erudian
 tur. Erat autē proximū pascha, dies festus Iu
 daeorū. Non ut quidā purant, pascha à passione, sed
 à transitu est dictū. Ex eo uero tempore, quo dñs per
 Aegyptum transiens, primogenita Aegyptiorū per
 cussit, & filios Israel liberauit, pascha iustum est cele
 brari, quod hebraice phase, latine transitus dicit. Di
 cturus euāgelista dñm ex quinq; panibus quinq; mil
 lia hominū satiassē, premisit: [Erat proximū pascha,
 dies festus Iudæorū,] ut intelligamus, quia tunc ab

Proue:it

eo spiritualiter pacimur, quando transitum celebra-
 mus, id est, quando de uitijs ad uirtutes, & de amore
 mundi ad amorem transimus dei. **Cum subleua-**
set ergo Iesus oculos, & uidisset quia multi-
tudo maxima uenit ad eum. Oculi domini in scri-
 pturis duplicem habet significationem. Aliquando
 enim dona spiritus sancti significat, aliquando respec-
 tum miseratiōis. Dona spiritus sancti, sicut in Zacha-
 ria legitur: In lapide uno septē oculi sunt. Et Iohānes
 in Apocalypsi, Et uidi, & ecce in medio throni & quatuor animalium, & in medio seniorum agnū stantem tan-
 quam occisum, habentē cornua septem, & oculos se-
 ptem, qui sunt septē spūs dei, missi in oēm terrā. Res-
 pectum miseratiōis, sicut in Psalmo legit: Oculi do-
 mini super iustos. Et iterum, De caelo respexit dñs, uidit
 omnes filios hoīm. Cuius enim oculis nuda & aperta
 sunt omnia, tunc nos uidere dicitur, quādo nobis do-
 na suae miseratiōis tribuit, uel à pressura tribulatio-
 nis liberat, sicut Moysi dicit: Videns uidi afflictionē
 populi mei, qui est in Aegypto, & gemitum eorū au-
 diui, & descēdi liberare eū. In hoc ergo loco subleua-
 tio oculorum domini, respectum miseratiōis significat,
 quia turbas, quas postea pauit, prius misericorditer in-
 spexit. His enim oculis dominus Petrū respexit, quan-
 do egressus foras amare fleuit. Dicit ad Philip-
 pum: **Unde ememus panes, ut manducent**
hi? Interrogauit dominus Philippum, non ut ab eo
 aliquid disceret, sed ut eum doceret. Quod facilius in-
 telligimus, si quibus modis interrogatio fiat perpen-
 damus. Fit enim tribus: aut studio reprehendentis, aut
 uoto discētis, aut affectu docētis. Studio reprehen-
 dentis, sicut scribæ & pharisæi dominum interroga-

Zacha. 3
 Apoca. 5

Psalm. 33
 Psalm. 32

Exodi. 3

merunt, ut eum reprehenderent, ueluti de quadam muliere in adulterio deprehensa, & de denario, & cætera similia. Voto dicētis, sicut apostoli dominum in interrogauerunt, dicentes: Domine, quando hæcerunt? Vel quod signum aduentus tui? & cætera talia. Affectu docentis, sicut angelus Iohannem in Apocalypsi interrogauit, dicēs: Hi amicti stolis albis qui sunt, & Apoca. 7. unde uenerunt? Quo respondente, dñe mi tu nosti, cōtinuo docuit eum, dicens: Hi sunt qui uenerūt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, & dealbaue sunt eas in sanguine agni. Interrogauit dñs discipulū, non ut eum reprehenderet, neq; ut ab eo aliquid disceret, sed ut eum doceret. Quod sollicitè euangelista manifestare curauit, cum protinus subiunxit: **Hoc autem dicebat, tentans eum.** Quid est quod dominus discipulum tentasse dicitur, cum Iacobus apostolus dicat: Nemo cum tentatur, dicat, à deo tentor. quia deus intētator malorū est. Deus enim neminē tentat. Si igitur deus neminem tentat, quare euangelista dicit, [hoc autem dicebat tentans eum?] Ad qđ breuiter respondendum, quia alia est tentatio diaboli, qua hominem tentat, ut perdat: & alia dei, qua hominem tentat, ut probet. Quod melius cognoscim⁹, si earundem tentationum modos subtilius discutiamus. Est enim tentatio diaboli, qua hominem tētat, ut perdat: de qua liberari cupiētes, in oratione quoti die dicimus: Et ne nos inducas in tentationē. Est autem & alia, quæ ex fragilitate uel delectatiōe carnis oritur, de qua Iacobus dicit: Tentatur aliquis, à concupiscētia sua abstractus, solutus & illectus. Et Apostolus: Tentatio uos non apprehendat, nisi humana. Est etiam & alia, qua deus hominē tentat, ut probet:

Jacobi. 1.

Jacobi. 2.

1. Corin. 10.

de qua p̄ Moysen Israelitis dicitur: Tentat uos dominus deus uester, ut sciat si diligatis eum, an nō. Et per quēdam sapientem: Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Quo genere tentationis tētauit deus **A**braam, ut qui norus erat deo, hominibus appareret probatus. Taliter em̄ se optabat tentari propheta, cum dicebat: Proba me domine & tenta me. Hoc igitur modo dominus tētauit **Philippum**, ut qui ignarus erat tanti mysterij, sciolus & doctus redderetur, & disceret eo præsente, qui educit panem de terra, & uino lætificat cor hominis, nō dubitare de paucis panibus multas turbas hominū sariare posse, **H**ec igitur tentatio non est timenda, sed potius propter probationem toleranda, atq; optanda, **I**acobo apostolo admonente, qui ait: Omne gaudium existimate fratres, cum in uarias tentationes incideritis, scientes quod tentatio patientiā operatur, patientia uero probationem, probatio autem spem. Beatus uir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitæ, quam repromisit deus diligētibus se. **R**espondit ei **Philippus**: Ducentorū denarioꝝ panes nō sufficiunt eis, ut unusquisq; modicum quid accipiat. **Philippus** os lampadis interpretatur, significat hoc in loco populum Iudæorū, qui quōdam os lampadis fuit, quādo aperto ore ad laudā dum deū profiliuit. In eo uero quod ait, [ducentorum denarioꝝ panes non sufficere eis, ut unusquisq; modicum quid accipiat,] raram uel modicam eiusdem populi significat fidem, quæ per corporalem domini præsentiā & paruū numerum apostolorum, ad utriusq; testamenti notitiam ac cognitionē hominē uenire posse

Ecc1. 27

Palm. 25.

Iacob. 1.

non credit. Ducenti em̄ denarij, utrunq; testamen-
 tum significat. **Dicit ei vnus ex discipulis eius,**
Andreas frater Simonis Petri: Est puer
vnus hic, qui habet quinq; panes hordeace
os & duos pisces. Sed hæc quid sunt inter tantos? Si
 litera inspiciatur, Andreas hoc in loco maiorem fidē
 quantulamcūq; uidetur habere Philippo, cum dicit:
 [Est puer vnus hic, qui habet quinq; panes hordea-
 ceos & duos pisces.] Sed in fide dubitauit, cum sub-
 iunxit: [Sed hæc quid sunt inter tantos?] Significat
 em̄ propheticum sermonē, qui cū deo in carne uen-
 turus prædixit, fidem habuit, Sed cum eū ueniētē idē
 populus magna ex parte credere renuit, in fide dubi-
 tauit. Quos præfigurauit Isaac, q̄ cum caligantibus
 oculis filiū benediceret, multa ei futura prædixit, sed
 tñ quis præsens esset, non agnouit. Puer in scripturis
 aliquādo pro puritate, aliqñ pro leuitate mentis ac-
 cipitur. Pro puritate, sicut de dño dicitur: Ecce puer
 meus electus, quem elegi. Et sicut ipse discipulis suis:
 Pueri, nunquid pulmentarium haberis? Pro leuitate,
 uel instabilitate mentis, sicut dñs de Iudæis dicit: Cui
 assimilabo hanc generationem pessimam, uel cui eā
 similem dixerim? Similis est pueris sedentibus in fo-
 ro ludēribus atq; dicētibus: Saltauimus uobis, & nō
 cantastis: planximus, & nō lamentastis. Est em̄ pue-
 rillis ætas garrula & leuis, nisi disciplinæ uerbere coer-
 ceatur. Puer namq; iste populū significat Iudaicum,
 qui .p. leuitate uel instabilitate mentis, in fide & co-
 gnitione dei firmus non permāsit. Qui quinq; panes
 habuit, q̄a Iudaicus populus quinq; libros Moysi ac-
 cepit, uidelicet, **Genesim, Exodum, Leuiticū, Nume-**
ros, & Deuteronomiū, q̄ Hebraica lingua Beresith,

Gene. 27

Isaie. 41

Johan. 27

Matth. 27

Veellehsemoth, Vaicra, Vaidabber, Ellehaddeba-
rim nominantur. **Et** bene quidem illi panes hordea
 cei fuisse referuntur, propter duritiam legis. Hordeū
 nanq; spissum habet tegumen, & non facile ad eius
 peruenitur medullam, obscuritatem legis significās,
 quia lex ante aduentum dñi intātum uelata extitit,
 ut nullus homo eā spūaliter intelligere posset, quo-
 aduscq; ueniens benedictionē daret, qui legem dede-
 rat. **Si** eī per quinq; panes quinq; libri Moysi intelli-
 guntur, possumus & per duos pisces alios duos intel-
 ligere libros, oracula scilicet pphetarū, & cātica psal-
 morum, qui post autoritatē legis sacratiores in eodē
 populo habebantur, quorū unum memoriter decan-
 tando, alterum uero in synagogis suis frequenter le-
 gendo, recitabant. **Et** recte p hos duos pisces, hi duo
 libri intelligūtur, quia talem populum in ecclesia fu-
 turum prädixerunt, qui hoc seruaret in moribus, qd
 piscis habet in natura. **Piscis** nanq; quatuor habet na-
 turas: unā, quia sine aqua uiuere non praeualet: secun-
 dam, quia super eam saltum dare cōsuevit: tertiam,
 quia quo magis tunditur fluctibus, eo amplius cōua-
 lescit: quartam, quia mundi pisces per coitū nec ge-
 nerant, nec generantur. **Sicut** igitur sine aqua uiuere
 non potest, ita idem populus sine fonte baptismaris
 in uitam intrare perpetuā nequit, dñō dicente: **Nisi**
 quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non po-
 test intrare in regnū dei. **Et** sicut pisces super aquas
 saltus emittit, sic ipse spiritus terrena despiciens, pen-
 na contemplationis sese ad caelestia subleuat, dicens
 cum **Apostolo**: **Nostra** autē conuersatio in caelis est.
Et quemadmodū piscis quanto magis fluctibus tur-
 ditur, eo amplius cōualescit, sic & perfectus **Christia**

Johan. 3

Philip. 3

nus tñ in deo proficit, quantum in hoc seculo inuenit quod durius porter, dicens cum Propheta: Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti hoies sup capita nostra. **Transiimus per ignem & aquã, & eduxisti nos in refrigeriũ.** Et sicut mundi pisces per coitum nec generãt, nec generantur, ira quoq; & in ecclesia rales habentur, qui coniugalem coniunctionem respuentes, integritatẽ virginalẽ sectantur, implentes illud quod dñs dicit in euangelio: **Sint lumbi uestri præcincti, & lucernæ ardentes.** **Aliter:** Per duos pisces, duos ordines, qui in eodem populo celebriores habebantur, intelligere possumus, regalem scilicet & sacerdotalem, à quibus regebantur & instruebantur: quos dominus Iesus in se suscipere dignatus, ut fieret nobis rex pariter & sacerdos: rex, uos bene regendo: sacerdos, semetipsum deo hostiam immaculatam pro nobis offerendo. **Dirit ergo Iesus: Facite homines discumbere.** Discumbere hoies, est spiritualiter in fide quiescere. **Tunc em̃ discipulis, ut hoies discumbere facerent, dñs præcepit, quando eos in mundum ad prædicãdum destinauit, dicens: Euntes in mundũ uniuersum, docete oēs gẽtes, baptizãtes eos in noie patris & filij & spũs sancti. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Tunc autẽ discũbere fecerũt, quando pfecti prædicauerunt ubiq; deo cooperante & sermonẽ cõfirmante sequentibus signis. Sed illud prætermittendũ non est, quod sicut alio euangelista narrãte, cognouimus: [Fecerũt eos discũbere per cõmuniã sua, quinquagenos & centenos.] Ordo em̃ iste discumbentiu, uarietatẽ significat in ecclesia conuersantium. **Quinquageni igitur discumbũt pœnitẽtes,****

Psalm. 65.

Luc. 12.

quinquagenarius numerus penitentibus congruit, quia quinquagesimus psalmus in penitentia est decantatus, & quinquagesimus annus in lege iubilus est dictus, id est, annus remissionis. Ceteri, qui se deo protegente, nulla penitentia publica indigent. Alii: Quinquageni discumbunt coniugati, centeni uirgines. Vel certe quinquageni, qui terrenas res bene disponunt: centeni, qui perfectionis amore omnia propter deum derelinquunt. Erat autem scenum mulsum in loco. Scenum herba est pratorum, que dum uiridis est, & uisu est delectabilis, & sessioni atque ambulationi suaui: sed cum falce secata fuerit, subito pristina uiriditate amittit. Per scenum ergo delectatio carnalis, siue eiusdem fragilitas carnis designatur, que cum amatoribus suis iucunda uideatur & pulchra, falce mortis precesita, in ariditate pulueris redigit. Isaia dicente: Omnis caro scenum, & omnis gloria eius quasi flos sceni. Exiccaturum est scenum, & decidit flos, quia spiritus dei sufflauit in eo. Vere scenum est populus. Cuius sceni ariditate inspexerat Propheta, cum dicebat: Homo sicut scenum dies eius, tanquam flos agri, sic efflorescit. Et Iob: Homo natus de muliere, breui uiuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & uelut umbra fugit, & nunquam in eodem statu permanet. Turba ergo quam dominus pauit, super scenum discubuit, ut intelligamus, quia si spiritualiter ab eo refici cupimus, necesse est, ut delectationes carnis sub mentis dominio comprimamus, luxuriam illud Apostoli: Non regnet peccatum in uestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentijs eius, sed mortificate membra uestra, que sunt super terram, id est, fornicationem, inmunditiam, auaritiam, & cetera huiusmodi. Dis-

Mat. 4.

Psalm. 102
Job. 14.

Roma. 6

Coloss. 3

**cubuerūt ergo viri numero quasi quinqs mil-
lia.** Nō absq̄ cōsideratione prætereundū est, quod in
hac refectiōe dñi nulla fœmina interfuisse memo-
ratur, sed tantummodo uiri. **Vir** quippe à uiribus di-
citur. **Vnde dominus ad beatū Iob dicit: Accinge sic-
ut uir lumbos tuos, id est, sicut fortis restringe luxuri-
am.** Et in sapientia: **O uiri, ad uos clamito.** Ac si dice-
ret: **Qui fluxa & fœminea mente sunt, mea uerba au-
dire nō possunt.** **Hinc & in laude Ioseph tribulatio-
nes Aegyptias fortiter tolerātis dicit: Misit ante eos
uirū.** Cum ergo in hoc conuiuio domini tantum mō
uiri fuisse dicuntur, mystice monemur, ut si quā su-
auis sit dominus gustare desideramus, uiri simus, id
est, fortes contra diaboli tentationes, **Apostolo mo-
nente: Viriliter agite, & confortamini, omnia uestra in
charitate fiant.** Et angelo in **Apocalypsi: Estote for-
tes in bello, & pugnate contra antiquum serpentem.**
**Nec ab hac refectiōe dominica fœmina ieiuna rema-
nebit, si sexu fœmineo uiriliter tentamēta diaboli cō-
presserit: sicut ē contra uir sexu fœmineæ mentis effi-
citur, si cōtra impetum tentationis mollis & dissolu-
tus in opere suo inuenitur.** **Ad quorū uituperationē
dicitur, Et effœminati dominabuntur eis.** **Bene autē
quinqs millia hoīm fuisse referuntur, p̄pter quinarij
numeri perfectionem.** **Quinarius enim numerus ad
quinqs sensus corporis pertinet, uisum scilicet, auditū,
gustum, odoratum & tactum.** **Hos igitur sensus soli-
cite custodire debemus, si cōuiuio domini interesse
uolumus.** **Custodiamus oculos ab illicito uisu, ue ui-
deant quod concupiscant, propter illud quod domi-
nus ait: Qui uiderit mulierem ad concupiscendam
eam, iam mœchatus est eam in corde suo.** **Et iterum:**

Job. 38.

1. Corin. 6.

1. Stat. 30.

Matth. 5.

- Non concupisces rem proximi tui. Ut cum Iob dice-
re ualeamus: Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogi-
tarem quidem de uirgine. Quod ut facere possimus,
assidue cum Propheta oremus, dicentes: Averte oculos
meos ne uideant uanitatem. Custodiamus aures,
ne libèter audiant uerba maledictionis, detractiõis,
falsitatis & scurrilitatis, sed semper apertæ sint ad di-
uinum uerbum audiendum, ut cum Iob dicere possi-
mus: Auditu auris audiui te dñe. Hinc nos Propheta
admonet, dicens: Sepi aures tuas spinis, ne audiât uer-
ba detrahentium. Custodiamus nares ab illicitis odo-
ribus, ne per illecebras odoris ad peccandum pertra-
hamur, sed sicut ait Apostolus: Simus Christi bonus
odor, deo in omni loco. Custodiamus linguam à ma-
ledictiõe, detractiõe, falsitate, murmuratiõe & oci-
oso sermõe: & ppter taciturnitatis custodiã interdũ
à bonis cessemus eloquijs, iuxta illud Propheta: Dixi
custodiã uias meas, ut nõ delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam, & obmutui, & humiliatus
sum, & silui à bonis. Mors enim & uita (ut Salomon
ait) in manibus lingue. Et, Qui custodit os suum, cu-
stodit ab angustijs animam suam. Tora em̄ nostra re-
ligio quodam mō cõmaculatur, nisi lingue moderati-
onẽ posuerimus. Quia sicut ait Apostolus: Corrup-
tunt mores bonos colloquia mala. Et Iacobus, Si qs
putat se religiosum esse, non refrenãs linguam suam,
sed seducens cor suum, huius uana est religio. Custo-
diamus manus ab effusione sanguinis, à persecutiõe
& læsione proximi, & eas semper paratas ad eleemo-
synam habeamus, & ad id quod bonum est operan-
dũ prõptissimas, ut cũ Propheta dicere possimus: La-
uabo inter innocentes manus meas, & circumdabo al-**
- Job. 31.**
- Job. 42
Ecc. 23.**
- 2. Corin. 2.**
- Psal. 38.**
- Pro. 18.
Et 21.**
- 1. Cor. 5.
Iacobi. 1.**
- Psal. 24.**

tare tuū dñe. Quod si fecerimus, ad millenarij nume-
 ri perfectionē peruenimus. Millenarius quippe nu-
 merus, ultra quē nulla cōputatio crescit, eorū perfe-
 ctionē significat, qui perfecte cōsummatēq; sunt uir-
 tutis. Quibus (ut ait Apostol⁹) nihil deest in ulla gra-
 tia, expectantibus reuelationē dñi nostri Iesu Christi. **1. Corin. 13.**
Accepit ergo Iesus panes. & cū gratias egis-
set. distribuit discumbētibus. Similiter & ex-
 piscibus quantū volebāt. Alius euangelista di-
 cit, quod accipiens Iesus panes, gratias agens benedi-
 xit, fregit, dedit discipulis suis, ut apponerēt, & appo-
 suerūt turbæ. Tam em̄ superius per panes, legē Moyſi
 significari diximus: & per pisces, oracula prophetarū
 & cantica Psalmorū. Accepit ergo Iesus panes, fregit,
 & dedit discipulis, quando post resurrectionem suā
 sensum in lege eis aperuit, scilicet quando incipiens à
 Moyſe & omnibus prophetis, interpretabat illis scri-
 pturas in omnibus quę de illo erāt. Accepit etiā pisces,
 fregit, & dedit discipulis, quādo & in psalmis & pro-
 phetis spiritualē intellectū ostendit illis, dicens: Quia
 sic scriptū est in lege Moyſi & pphetis & psalmis de
 me. Et sic oportuit pati Christū, & resurgere à mortu-
 is, & intrare in gloriā suā, & predicari in nomine eius
 remissionē omniū peccatorū. Discipuli autē apposue-
 runt turbæ, quando eandē intelligentiā uniuerso or-
 bi prædicauerūt. De quibus dicitur: In omnē terram
 exiuit sonus eorum & in fines orbis terræ uerba eo-
 rum. Refecturus autem dñs turbam, gratias egit pa-
 tri, non ut aliquid indigeret ab eo postulare, qui cū
 ista postulata dat cum patre: sed ut ostenderet omnia
 sancta & iusta ab eo esse quærenda, de quo Iacobus
 apostolus ait: Omne datum optimum, & omne donū Jacobi. 1.

perfectum deorsum est, descēdēs à patre luminum
Ut autem impleri sunt. dixit discipulis suis:
Colligite quæ superauerit fragmenta. ne per-
erant. Magna hic dñi potentia ostenditur, sed nō mi-
 nor eius humilitas declarat. Magna est em̄ potestas,
 de quinq; panibus quinq; millia hoīm satiare: sed mi-
 ra humilitas, fragmenta quæ remanserūt nō uelle peri-
 re. Si autem per panes scriptura intelligitur, ut dictū
 est, possumus & per fragmenta, quæ remanserunt, ob-
 scuriores quasq; sententias eiusdem scripturæ intelli-
 gere. Quod ergo plebeia multitudo nō capit, domi-
 nus apostolis, ut colligerent, præcepit: quia obscurio-
 res sententias, quas simplex multitudo capere nō po-
 test, magistri ecclesie, episcopi scilicet & sacerdotēs in-
 proprijs pectoribus debēt recōdere, ut tēpore necessi-
 tatis, nō solū ad eam docendā, sed ad defendendā ido-
 nei inueniant. Vnde apostolus Paulus, cū uirtutes e-
 piscopi describeret, scientiā scripturæ in eo eligendā
 esse ostendit, dicens: Obtinētem eum, qui secundum
doctrinā est, fidelem sermonem, ut potens sit exhor-
tari in doctrina sana, et cōtradictēs redarguere. Quā
 uis em̄ melior sit sancta simplicitas, q̄ docta malitia,
 tamen magistris ecclesie utrunq; conuenit, ut & san-
 cta sit uita propter exemplum, & docta lingua pro-
 pter eruditionem aliorum. Vnde dñs ait: Omnis scri-
ba doctus in regno cælorum, similis est homini patri-
filiās, qui profert de thesauro suo noua & uetera.
 Et iter: Quis puras est fidelis seruus & prudēs, quē con-
stituit dominus supra familiam suam, ut det illis in tē-
pore tritici mensuram? Amen dico uobis, quia super
omnia bona constituet eum. Collegerunt ergo, &
impleuerunt duodecim cophinos fragmento

Cit. 1.

Matt. 13

Matt. 24.

Et quinq; panibus hordeaceis & duobus piscibus. quæ superauerunt his qui manducauerat. Sed creuit signū, auxit admirationem, quæ nõ solum de quinq; panibus quinq; millia hominum satiata sunt, sed etiã tot fragmenta remanserunt, ex quibus duodecim cophini replerẽtur. Per duodecim nãque cophinos, duodecim apostoli congrua ratione figurãtur. Cophinus enim ex uilibus ac minutissimis conexitur uirgis, sic nimirum & apostoli dũ non ex regibus & principibus, nõ ex philosophis & sapientibus huius mundi, sed ex simplicibus & piscatoribus sunt electi, quasi cophini ex uilibus & minutissimis uirgis sunt cõtexti, de quibus ait **Apostolus: Infirmamundi elegit deus, ut cõfundat fortia.** Est etiam & alia ratio, per quam congrue apostoli cophinis comparantur. In cophinis igitur simus ponitur, & in arenam terram, id est, in gentilium corda detulerunt, ut fructus huberiores redderent & impleretur propheta: **Pinguescẽt speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.** Induti sunt arietes ouium, & ualles abũdabunt frumento. **Illi ergo homines, cum uiderent quod fecerat signum, dicebant: Quia hic est uere propheta, qui uẽurus est in mundum.** Merito homines appellantur ab euangelista, quia humana tantum sapiebant. **Videntes enim tale tantumq; miraculum, debuerant dicere, quod hic est uere filius dei, q̄ uenit in mundũ.** Sed quia homines erant, & humana sapiebant, filium dei tacentes, prophetam confitentur. Sed nec in toto errant, cum dominum prophetam confitentur, quia sicut ipse de seipso ait: **Non est propheta sine honore, nisi in domo & in patria sua.** Et iterum, **Non oportet mori g-**

1. Corin. 2.

psalm. 64.

Mat. 6.

Luc. 13.

phetam extra Ierusalem. Sed nos ab eo docti & spū
sancto iustructi, horū exempla refugientes, confitea-
mur cum Petro, quia hic est filius dei uiui, qui ppter
nos, & propter nostram salutem uenit in mundum,
& iterum uenturus est iudicare uiuos & mortuos.

FERIA SECUNDA

post Latere. Iohannis ij.

In illo tēpore Prope erat pascha Iudæ
orū, & ascendit Iesus Hierosolymā. Et rel.

Descendit Iesus
Capharnaū ipse
et mater eius, et
fratres eius, et discipu-
licus, ibiq; manserūt
non multis diebus. Et
prope erat pascha Ju-
dæorum, et ascendit Je-
sus Hierosolymā. Bñ
enim euāgelista ait descen-
disse Iesum in Capharnaū.
Capharnaū uero uilla pul-

cherrima interpretatur, significans hunc mundum,
ad quem dñs noster Iesus Christus pro salute huma-
ni generis, à paterna sede nunquam recedens, descen-
disse dicitur. Sed solet mouere quosdā, quod in exor-
dio lectionis huius euāgelicæ dictum est, quia descen-
dente Capharnaum dño, nō solum mater & discipu-
li, sed & fratres eius secuti sunt eum. Nec de uere hæ-
retici, qui Ioseph uir; Mariæ semp uirginis, putarēt